

1 Starobabylonština

1.1 Starobabylonština a semitské jazyky

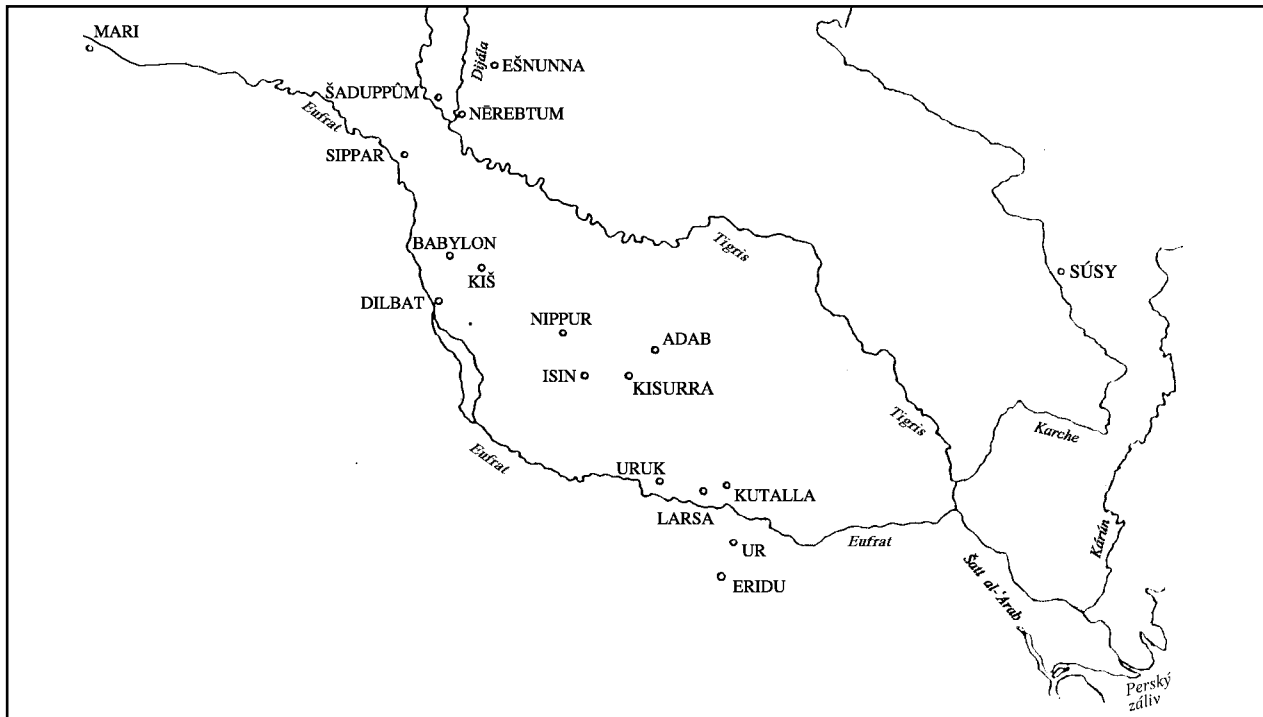
Starobabylonština je jedním z vývojových stupňů akkadštiny. Akkadština (resp. její nejstarší vývojová fáze staroakkadština) je doložena již od 27. stol. př. Kr., v královských nápisech se však objevuje až během vlády dynastie založené Sargonem Akkadským (2340-2200 př. Kr.). Akkadština je vedle eblajštiny nejstarším písemně doloženým jazykem semitské jazykové rodiny. Eblajské památky jsou doloženy od 25. stol. př. Kr. z města Ebly, ze severozápadní Sýrie. Zatímco akkadština a její vývojové fáze jsou zařazovány do východní větve semitských jazyků, eblajština patří svou jazykovou výstavbou do západní větve semitské jazykové rodiny podobně jako pozdější hebrejštiny, aramejštiny a arabštiny v 1. tis. př. Kr. Do západní větve patří také amorejština, doložená již na konci 3. tis. př. Kr. (ovšem pouze v syrských a mezopotamských vlastních jménech).

Tradiční chronologické dělení vývojových stupňů akkadštiny v Mezopotámii ve 2.-1. tis. př. Kr.:

sever	jih
• <i>staroasyrštiny</i> 20. - 18. stol. př. Kr.	• <i>starobabylonština</i> 20.-16. stol. př. Kr.
• <i>středoasyrštiny</i> 16. - 11. stol. př. Kr.	• <i>středobabylonština</i> 16. - 10. stol. př. Kr.
• <i>novoasyrštiny</i> 10. - 7. stol. př. Kr.	• <i>novobabylonština</i> 10. - 6. stol. př. Kr.

1.2 Jazyková situace na Předním východě v 1. pol. 2. tis.př.Kr.

Z hlediska genetické typologie můžeme jazyky v Mezopotámii a jejím bezprostředním okolí rozdělit do tří skupin. První tvoří již zmíněné jazyky semitské jazykové rodiny. Do druhé skupiny řadíme chetitštinu v Malé Asii, která patří do chetito-luvijské větve indoevropské jazykové rodiny. Třetí skupinu tvoří jazyky, u nichž nelze s jistotou určit jejich původ a příbuznost k známým jazykovým rodinám. Jde především o sumerštinu, kterou v této době pravděpodobně hovořily již jen nepočetné skupinky mluvčích v jižní Mezopotámii nebo byla již jazykem mrtvým, ale tradovaným v písařských školách a v náboženských obřadech. Další významné jazyky, jejichž genetické souvislosti jsou nejasné, jsou např. elamština v jihozápadním Íránu nebo churritština v severní Sýrii, severní Mezopotámii a na jihu Malé Asie.

Významné lokality, ze kterých pocházejí starobabylonské texty

1.3 Územní rozšíření starobabylonštiny

Starobabylonské písemné památky jsou datovány do 1. pol. 2. tis. př. Kr. a nacházejí se především v oblasti jižní Mezopotámie od města Ešnunny na jih, ale i v okolí Mezopotámie v elamských Súsách a v syrském Mari. Nejen ve způsobech grafického záznamu, ale i ve fonologickém, morfologickém, lexikálním a syntaktickém plánu pozorujeme četné odlišnosti mezi texty, které pocházejí z různých regionů. Na základě těchto rozdílů lze starobabylonštinu rozdělit na několik dialektů:

- oblast na severu Babylonie - severně od Nippuru
- oblast na jihu Babylonie - jižně od Nippuru
- oblast kolem řeky Dijály - zejm. Ešnunna
- oblast jihozápadního Íránu - zejm. Súsy
- oblast na středním toku Eufratu - zejm. Mari

Kromě rozdílů, které jsou podmíněny geograficky, můžeme pozorovat také rozdíly vyplývající z vývoje jazyka v časové rovině (takřka 400 let); pozorovatelné jsou především změny ve fonologickém plánu (viz kap. 3). Některé rozdíly jsou též podmíněny stylisticky (závisí na druhu textů - viz 1.5).

1.4 Písemné památky starobabylonské doby

Z literárního hlediska patří k nejvýznamnějším písemným památkám mýty a eposy (Atram-ḫašis, Gilgameš, Etana), hymny na božstva (na bohyni lásky a války Ištar, na boha Sína a Išuma), milostná lyrika (Věrný milovník), modlitby a zařikání, epické skladby historického obsahu (o staroakkadských panovnících Sargonovi a Narām-Sínovi). Tyto skladby však představují jen nepatrný zlomek písemných památek, neboť převážná většina textů je neliterárního charakteru. Patří sem velké množství královských nápisů, smluv, administrativních záznamů a soukromé i oficiální korespondence. Velký význam mají též zákoníky (Ḫammurabiho zákoník, zákony z Ešnunny) a lexikální a gramatické texty, které jsou uspořádány do rozsáhlých sbírek. Jsou doloženy i matematické a astronomické texty, texty věštecké (omina) atd.

Francouzské, anglické, německé a americké archeologické expedice přivážely od pol. 19. stol. až do začátku 2. světové války klínopisné tabulky do evropských a amerických muzeí (Londýn, Paříž, Berlín, Leiden, Petrohrad, Istanbul, New York, Philadelfie, Yale). Další písemné památky jsou roztroušeny po četných menších muzeích a soukromých

sbírkách na celém světě. Po 2. světové válce vydaly vlády v Iráku a Sýrii zákaz vývozu kulturního dědictví, takže nalezené starobabylonské tabulky a ostatní artefakty byly nadále ukládány v místních muzeích (Bagdád, Damašek, Aleppo).

Autografie tabulek (překresby klínových znaků) vydávají muzea a další vědecké instituce ve specializovaných publikačních řadách. Nejstarší tradici má řada klínopisných textů z Britského muzea (Cuneiform Texts - CT), z Berlína (Vorderasiatische Schriftdenkmäler - VS), z Louvru (Textes Cuneiformes, Musée du Louvre - TCL), americké Yale (Yale Oriental Series - YOS) a edice univerzitního muzea ve Philadelphii (University of Pennsylvania, The Museum Publications of the Babylonian Section - UM). Významná je také publikační řada Texts in the Iraq Museum (TIM) a některé další menší řady. Značné množství písemných pramenů bylo zpracováno rovněž v odborných asyriologických časopisech (Journal of Cuneiform Studies - JCS, Zeitschrift für Assyriologie und vorderasiatische Archäologie - ZA, Revue d'Assyriologie et d'Archéologie orientale - RA aj.). Velký počet textů však dosud nebyl publikován a pouze nepatrný zlomek publikovaných textů je k dispozici také ve fotografiích.

1.5 Jazykové styly

1.5.1 Jazyk dopisů a jiných neliterárních textů

Jazyk dopisů byl zřejmě velmi blízký mluvené starobabylonštině a nejlépe zrcadlí proměny jazyka. Naopak smlouvy, administrativní záznamy a jiné neliterární texty často obsahují ustálené formulace, navazující na dřívější sumerské vzory tradované v písařských školách.

1.5.2 Literární jazyk

Některé literární texty starobabylonské doby byly zapsány v tzv. hymnicko-epickém dialektu (tradiční název). Ve skutečnosti se však nejednalo o dialekt, nýbrž o literární styl, který se zvláště vyznačoval odlišným pořadím větných členů, archaickým lexikem a některými morfologickými zvláštnostmi. V tomto literárním stylu je napsána část literárních textů (hymny, mýty a eposy), ale také prology a epilygy zákoníků (např. Hammu-rabiho zákony).

2 Klínové písmo

Klínové písmo, které se používalo k zapisování starobabylonských textů, je výsledkem dlouhého vývoje, jehož počátky sahají až do 2. pol. 4. tis. př. Kr. Předpokládá se, že tvůrci tohoto písma byli Sumerové. Psalo se většinou na hliněné tabulky v tzv. kurzivním písmu. Pouze památky, které souvisely s reprezentací královské moci (např. Ĥammu-rabiho zákony, některé královské nápisy), byly vytesány do kamene (výjimečně i na jiné materiály) v tzv. monumentálním písmu.

2.1 Typy grafémů

Grafémy klínového písma mohou reprezentovat:

- pouze celé slovo, např. *awīlum* "člověk"
- pouze sekvenci hlásek: vokál (V) např. /i/, konsonant vokál (KV): /ra/, vokál konsonant (VK): /um/ nebo sekvenci KVK: /lum/
- jak celé slovo, tak sekvenci hlásek, např. grafém nazývaný IGI lze podle kontextu interpretovat buď jako slovo: *īnum* "oko" nebo jako sekvenci hlásek *ši*, např. *īn-šu* (IGI-*šu*) *úḫ-tap-pí-id* "vypíchl mu oko" oproti čtení jako /ši/ např.: *mí-sí ši-pí-ka* "umyj si nohy!"

Grafémy, které reprezentují celé slovo, se nazývají **logogramy**. Některé logogramy mohly sloužit jako identifikátory naznačující sémantickou kategorii následujícího (nebo méně často předcházejícího) slova; nazývají se **determinativy**, např. před jména bohů se kladl grafém AN "bůh", před jména stromů a dřevěných předmětů grafém GIŠ "dřevo", za místní jména se kladl grafém KI "země".

Grafémy reprezentující části slov se tradičně nazývají slabičné znaky neboli **syllabogramy**. Z lingvistického hlediska se však ve všech případech nemusí jednat o skutečnou slabiku: slovo, které je psáno *ši-in-nu-um*, se ve skutečnosti skládá ze dvou slabik /šin/ a /num/.

Syllabogramy mohly také sloužit jako tzv. **fonetické komplementy**, jejichž funkcí bylo zajistit jednoznačnost interpretace předcházejícího grafému. Stály většinou za logogramy a zopakovaly např. poslední slabiku nebo pouze vokál na konci slova (např. *ana* AN-***nim***, interpretujeme jako *ana Anim* "Anovi", *aššum* AN-***lim***, interpretujeme jako *aššum ilim* "kvůli bohu" nebo *ša* AN-*e* u KI-*tim*, interpretujeme jako *ša šamê u eršetim* "nebes a země"). Pouze výjimečně byly fonetické komplementy užívány u grafému typu KVK, např. *aš-tap-**ap**-ra-ku* (výslovnost /aštapraku/) "poslal jsem ti".

Počet grafémů, které byly používány ve starobabylonském období,

závisel především na typu textu. Např. Ĥammu-rabiho kancelář používala v dopisech jen asi 200 grafémů a v Ĥammu-rabiho zákonech, v nichž je místy převzat i archaičtější způsob psaní, je užito 241 grafémů. V některých literárních textech se objevuje minimum logogramů a počet grafémů je velmi nízký (např. v eposu o Atram-Ĥašisovi je doloženo pouze 119 grafémů).

2.2 Transliterace

Kromě zhotovování autografií (překreseb) a fotografií klínopisných tabulek se text přepisuje (transliteruje) do latinky. Při transliteraci se spojují interpretované hodnoty grafémů v jednom slově pomlčkami: *a-bu-um* "otec".

Transliterovaný text se ve starobabylonštině píše kurzivou, předpokládané sumerské čtení logogramů se píše velkými písmeny. V logogramech, které se skládají z více grafémů, jsou jednotlivé grafémy v transliteraci spojovány tečkou.

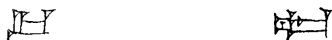
Determinativy se v transliteraci tradičně píší nad úroveň řádky (^{ÍD}*Pu-rattu* "(řeka) Eufrat"). V této učebnici se determinativy píší velkými písmeny (v předpokládané sumerské podobě) a jsou odděleny dvojtečkou od slova, ke kterému patří, např. DINGIR:*Marduk* nebo zkráceně D:*Marduk* "(bůh) Marduk", ^{ÍD}:*Purattu* "(řeka) Eufrat". Fonetické komplementy se kládou v přepisu rovněž nad úroveň řádky (A.Š.Ā^{-am}) nebo se napojují pomlčkou: A.Š.Ā^{-am} "pole", čti *eqlam* - akus. sg. Text, který je doplněn na poškozeném místě, se vkládá do hranatých závorek: [*ar-nam e-mi-id*], návrh na doplnění opomenutého grafému se vkládá do špičatých závorek: *še-eh<_he>-er-ta*. Přebytné grafémy se vkládají do dvojitych špičatých závorek: *še-a-am ša i-na <<ša i-na>>*.

2.2.1 Polyfonie grafémů

Většina grafémů mohla být v závislosti na kontextu interpretována několika způsoby. Některé grafémy se mohly číst buď jako logogramy nebo jako sekvence VK, KV, KVK nebo V (např. grafém UD se četl jako logogram *ūnum* "den" nebo jako sekvence */ud, ut, uť, tam, píř/*; grafém IGI se četl *īnum* "oko", ale častěji se vyskytoval jako sekvence */ši, lim/*, ap. Naproti tomu existují grafémy, jejichž interpretace je naprosto jednoznačná (např. grafém AM pouze pro */am/*) nebo téměř jednoznačná (např. grafém E pro */e/*, ale ojediněle také jako logogram *ikūm* "příkop, násep").

2.2.2 Homofonie

Stejnou sekvenci hlásek bylo obvykle možno zapsat několika způsoby, např. k zápisu sekvence /ur/ se mohly použít dva různé grafémy:

K odlišení těchto grafémů v transliteraci byl vyvinut jednotný systém označování grafémů, který vychází z novoasyrských textů (Thureau-Dangin 1926). Pokud je sekvence hlásek /ur/ zapsaná pomocí prvního z obou grafémů, transliteruje se jako ur_1 . Pokud je zapsána druhým z obou grafémů, transliteruje se jako ur_2 , podobně např. sekvence /pa/ je v transliteraci označena:

jako pa_1 , je-li zapsána grafémem PA
jako pa_2 , je-li zapsána grafémem BA

Podobně sekvence /sa/ mohla být zapsána pomocí jednoho z tří grafémů a označena:

jako sa_1 , je-li zapsána grafémem SA
jako sa_3 , je-li zapsána grafémem ZA
jako sa_6 , je-li zapsána grafémem ŠAG₅

Index 1 se v transliteraci neoznačuje, indexy 2 a 3 se většinou nahrazují diakritickými znaménky: index 2 čárkou nad vokálem (např. *pá*) a index 3 obrácenou čárkou (např. *pà*).

2.3 Transkripce

Text zapsaný klínovým písmem je také možné převádět do transkripce, tj. přepsat slova podle jejich předpokládaného znění bez oddělování jednotlivých grafémů pomlčkami (*abum*, *awilum*). Při použití transkripce se však ztrácí informace o tom, jakými grafémy byl text zapsán, a proto vědci dávají v textových edicích přednost transliteraci. S transkripcí se lze setkat v gramatických či literárních výkladech.

2.4 Grafémy reprezentující sekvence V, VK, KV a KVK

Grafémy typu VK, KV a KVK nevyjadřovaly důsledně opozici mezi znělými a neznělými, případně emfatickými hláskami, např.:

- grafém GIŠ reprezentoval /iz, is, iṣ/
 grafém BA reprezentoval /ba, pa/
 grafém KAB reprezentoval /kab, kap/

Většinou se kromě opozice /in/ — /en/, /iṣ/ — /eṣ/ používalo stejných grafémů pro sekvence iK a eK:

- grafém IB reprezentoval /ib, eb/
 grafém ID reprezentoval /id, ed/

U grafémů typu KV neexistovaly, kromě sekvencí /be, te, še, me, ne/ zvláštní grafémy pro vyjádření opozice Ki — Ke:

- grafém DI reprezentoval /di, de/
 grafém LI reprezentoval /li, le/

2.5 Logogramy

Logogramy se mohly skládat z více grafémů:

- É.GAL = *ekallum* "palác"
 TUR.UŠ = *aplum* "dědic"
 NÍG.GA = *makkūrum* "majetek"
 MAŠ.EN.GAG = *muškēnum* "muškén"

Logogramy mohly mít několik čtení, např.

- grafém AN : *ilum* "bůh", *anum* "(bůh) An", *šamû* "nebe"
 grafém UD : *ūmum* "den", *šamšum* "slunce", *šamaš* "(bůh) Šamaš"
 grafém KUR : *mātum* "země", *šadûm* "hora"
 grafém MU : *šattum* "rok", *šumum* "jméno"

2.5.1 Důležité logogramy

GRAFÉM	ČTENÍ	V ÝZNAM	
	KI	<i>eršetum</i>	"země, půda"
	IGI	<i>īnum</i>	"oko"
	BI	<i>šikarum</i>	"pivo"
	GIŠ	<i>išum</i>	"dřevo, strom"
	GAL	<i>rabûm</i>	"velký"
	ŠE	<i>še'um</i>	"obilí"
	LU	<i>immerum</i>	"ovce"
	ENGAR	<i>ikkarum</i>	"rolník"
	LÚ	<i>awīlum</i>	"člověk"
	NUMUN	<i>zērum</i>	"sémě, potomstvo"
	AMA	<i>ummum</i>	"matka"
	URU	<i>ālum</i>	"město"
	GÌR	<i>šēpum</i>	"noha"
	ITI	<i>warḫum</i>	"(kalendářní) měsíc"
	DUMU	<i>mārum</i>	"dítě, syn"
	GIŠ:KIRI ₆	<i>kirûm</i>	"zahrada"
	NU.GIŠ:KIRI ₆	<i>nukaribbum</i>	"zahradník"
	É.GAL	<i>ekallum</i>	"palác"
	IBILA	<i>aplum</i>	"dědic, syn"
	NÍG.GA	<i>makkūrum</i>	"majetek"

2.6 Důležité determinativy

GRAFÉM		ČTENÍ	VÝZNAM
	DINGIR zkratka D	<i>ilum</i>	"bůh"
	LÚ	<i>awīlum</i>	"člověk"
	GIŠ	<i>išum</i>	"strom, dřevo"
	KUR	<i>mātum</i>	"země"
	DIŠ		označení mužských osob
	MUNUS (SAL, MÍ)		označení ženských osob
	NA ₄	<i>abnum</i>	"k□men"
	ÍD	<i>nārum</i>	"řeka"
	URU	<i>ālum</i>	"město"
	KI	<i>ašrum</i>	"místo", (klade se za místní jména)

Ve starobabylonštině se běžně užívá sekvence znaků MEŠ (ME.EŠ) nebo 𒄩A (přepisuje se někdy také jako 𒄩Á) pro označení plurálu:

𒄩𒄩𒄩 𒄩𒄩𒄩 𒄩𒄩𒄩 𒄩𒄩𒄩 AGA.UŠ.MEŠ = *rēdû* "vojáci" (plurál)

𒄩𒄩𒄩 𒄩𒄩𒄩 𒄩𒄩𒄩 GU₄.𒄩Á = *alpû* "býci" (plurál)

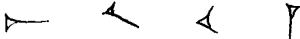
Ojediněle se tyto grafémy používají též u slov nezapsaných logogramem, ale sekvencí sylabogramů: *aš-šum* LÚ:*ba-ab-bi-li*.MEŠ "kvůli nosičům".

2.7 Seznamy grafémů

Novodobé seznamy klínopisných grafémů, které sestavili asyriologové (A. Deimel - ŠL, R. Labat - MÉA, R. Borger - ABZ aj.), postupují při jejich řazení podle následujících pravidel:

- grafémy se skládají z různých směřujících vrypů: vodorovných, šikmých, úhlových a kolmých
- grafémy jsou řazeny podle posloupnosti jednotlivých vrypů v daném znaku

Nejdříve jsou řazeny všechny grafémy začínající **vodorovnými vrypy**, po nich následují grafémy začínající **šikmými vrypy**, **úhlovými** a nakonec **kolnými vrypy**:

Každý grafém má své číselné pořadí (číslo) a svůj název (zapisuje se velkými tiskacími písmeny), podle něhož se cituje. Např. grafém sestávající z jediného vodorovného klínku má č. 1 a má název AŠ; grafém tvořený třemi malými úhlovými klínky má č. 366 a název KUR.

Protože jsou seznamy grafémů tradičně řazeny podle novoasyrské podoby grafémů (1. tis. př. Kr.), rozhodli jsme se v této učebnici zpracovat grafémy do seznamu podle starobabylonské podoby. Seznam grafémů, které se vyskytují ve cvičeních a ukázkách, je zařazen v příloze.

2.8 Výuka klínového písma

Při výuce klínového písma ve starobabylonských písařských školách se používaly jakési slabikáře obsahující seznamy grafémů seřazených podle kvality vokálu do skupin. Pořadí vokálů bylo neměnné: *u, a, i* (např. *tu, ta, ti, ug, ag, ig*). Písařští žáci se nejprve naučili grafémy typu KV, V, VK a KVK. Teprve když si osvojili tyto grafémy, začali se učit méně obvyklé grafémy typu KVK obsažené v osobních jménech a nakonec logogramy.

Systém výuky používaný ve starobabylonských školách je ovšem z našeho hlediska značně nepraktický, neboť dává přednost výuce znaků podle jejich čtení, což neumožňuje žákům fixovat znaky na základě jejich grafické podoby a vystříhat se tak případné záměny podobných grafémů.

V následujících cvičeních jsou grafémy řazeny do skupin podle ustáleného systému, jenž vyplývá z jejich vnější podoby. Nejprve se tudíž probírají grafémy začínající jedním vodorovným tahem (viz 2.7). Tento způsob výuky umožňuje průběžně poukázat na podobné grafémy a zabránit tak již v zárodku jejich možné záměně.

I. Grafémy začínající jedním vodorovným tahem

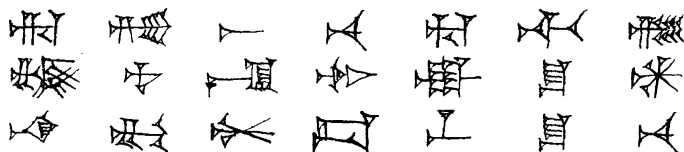
𐎀	aš	𐎁	na
𐎁	ru	𐎂	ti
𐎂	uš	𐎃	bar
𐎃	ag/k/q	𐎄	ḥu
𐎄	šu	𐎅	ri/e
𐎅	nu	𐎆	gi/e
𐎆	ḥal	𐎇	zi/e
𐎇	an	𐎈	nam
𐎈	ḥa	𐎉	mu
𐎉	be	𐎊	d/t/tim

Pozor na podobnost těchto grafémů!

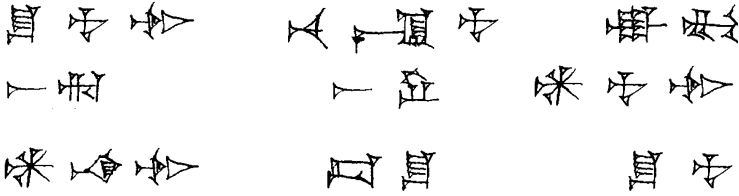
𐎇	an	—	𐎆	ḥal
𐎄	ḥu	—	𐎅	ri/e
𐎆	gi/e	—	𐎇	zi/e

Cvičení I:

Čtěte jednotlivé znaky:

Čtěte slova (jsou zde oddělena mezerou):

Přepis I:

<i>ri, gi, aš, be, hu, ti, zi,</i>	<i>šu-nu-tim, be-en-nu, aq-mu</i>
<i>nam, nu, en, tim, ag, šu, an,</i>	<i>aš-ri, aš-ru, an-nu-tim</i>
<i>na, mu, ḫal, uš, bar, šu, be</i>	<i>an-na-tim, uš-šu, šu-nu</i>

II. Grafémy začínající dvěma paralelními vodorovnými tahy

	<i>tab/p</i>		<i>al</i>
	<i>ab/p</i>		<i>il</i>
	<i>ši/e</i>		<i>bi</i>
	<i>um</i>		<i>pa</i>
	<i>k/qu</i>		<i>iz/s/š, ez/s/š</i>
	<i>ta</i>		<i>d/t/ṭ</i>
	<i>šum</i>		<i>am</i>
	<i>ad/t/ṭ</i>		<i>ma</i>
	<i>ṭup</i>		<i>d/ta</i>
	<i>si/e</i>		<i>ig/k/q, eg/k/q</i>
			<i>id/t/ṭ, ed/t/ṭ</i>

Pozor na podobnost těchto grafémů!

	um	—		tup	
	šum	—		bi	
	pa	—		iz/s/š	
	da		id		ig

Cvičení II:

Přepis II:

at-ta, at-ti, šu-nu
 at-ti-na, aš-ru-um
 ab-nu-um, aš-šum, še-nam
 bi-tum, še-ru-um, pa-na-am
 bi-ti-iq-tum, ḫal-qum
 aq-bi, iq-mu, iq-bi
 il-mu, bi-ta-am, ma-na
 id-da-ak, al-pa-am

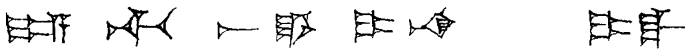

III. Grafémy začínající třemi a čtyřmi vodorovnými tahy

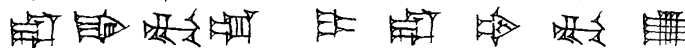
	<i>i</i>		<i>áš/s</i>
	<i>ra</i>		<i>ú</i>
	<i>ne</i>		<i>g/qal</i>
	<i>ga</i>		<i>b/pur</i>
	<i>ša</i>		<i>g/k/qir</i>
	<i>kàr, qar</i>		<i>e</i>
	<i>iš</i>		<i>ja</i>

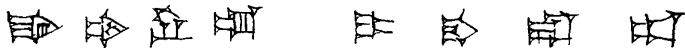
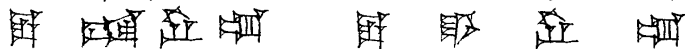
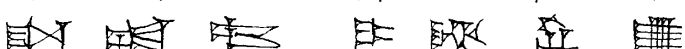

Pozor na podobnost těchto grafémů!

	<i>kàr, qar</i>	—		<i>b/pur</i>
	<i>ga</i>	—		<i>bi</i>
	<i>ša</i>	—		<i>ta</i>

Cvičení III:

Přepis III:

ja-ti, aš-pur, i-na, i-qał,
 e-re-šum, ra-šu-um,
 ra-mu-um, e-mu-qum, e-gi,
 ra-ga-mu-um, i-ra-am-mu-ú,
 ga-am-ru-um, i-qa-r-ra-ab,
 e-še-ru-um, e-bur-ru-um
 ša-at-tum, i-gir-ru-ú

IV. Grafémy začínající šikmými tahy

a) Grafémy začínající dvěma šikmými tahy

	<i>ba</i>		<i>ub/p</i>
	<i>zu</i>		<i>i/em</i>
	<i>su</i>		<i>te</i>
	<i>ka</i>		<i>ud/t/ť</i>
	<i>ug/k/q</i>		<i>di/e, ři/e</i>
	<i>az/s/š</i>		<i>ki/e, qí/é</i>
	<i>ři/e</i>		<i>b/pu</i>
	<i>kam</i>		<i>din</i>
	<i>a/e/i/uř</i>		<i>lam</i>
	<i>řar</i>		

b) Grafémy začínající třemi a čtyřmi (zpravidla krátkými) šikmými tahy

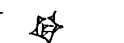

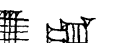

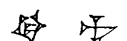

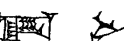

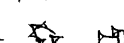

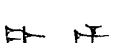

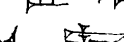

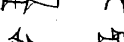

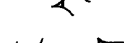
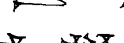

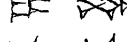

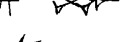
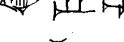

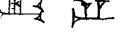
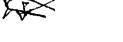

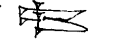

	<i>kur</i>		<i>lum</i>
		<i>t/ťar</i>	

Pozor na podobnost těchto grafémů!

	zu	—		su	
	ug/k/q	—		az/s/s̄	
	ħi/e	—		ud/t/ṭ	
	di/e, ṭi/e	—		ki/e, qí/é	
	te	—		i/em	
	kam		a/e/i/uḫ		ḫar

Cvičení IV:

Přepis IV:

id-di, ba-nu-ú-um, ba-lum,
 di-nu-um, di-nam, id-din,
 gi-im-ru-um, i-pa-aṭ-ṭar,
 nu-kur-tum, ka-as-pu-um,
 i-pu-uš, il-ki-im, pu-uḫ-ru-um,
 aḫ-ḫi-i, ik-ru-ub, su-uq,
 su-pu-ú, um-ta-ṭi, il-kam,
 mu-ut-ta-tum, na-ap-ḫa-ar

V. Grafémy začínající jedním až dvanácti úhlovými klínky

	eš		ul
	še		mi
	uz/s/š		nim
	li/e		ši
	tu		ar
	in		ù
	šar		wa/e/i/u

Pozor na podobnost těchto grafémů !

	ar	_____		ù
	ši	_____		wa/e/i/u
	eš	_____		še
	tu	_____		li/e
	nim	_____		te

Pozor též na grafémy, jejichž části se mohou číst jako samostatné znaky!

	še	+		hu	_____		uz/s/š
	ši	+		ri	_____		ar
	še	+		ša	_____		li/e

Cvičení V:

Přepis V:

*mi-ša-ru-um, ši-in-nu-um,
 i-pa-ar-ra-as, ši-in-nam,
 šar-ru-um, šar-ra-tu-um,
 ša-ar-ru-ú, ul i-šu,
 le-e-tu-um, li-i-tum,*

*i-na e-zi-bi-im, e-li,
 uz-nu-um, aḫ-ḫu-ú, ù,
 ma-ar-ru-ú, eš-šu-ú-tu-um,
 wa-ar-ki, ba-lum wa-ar-di-im,
 uš-te-eš-še-ru-ú, ši-i*

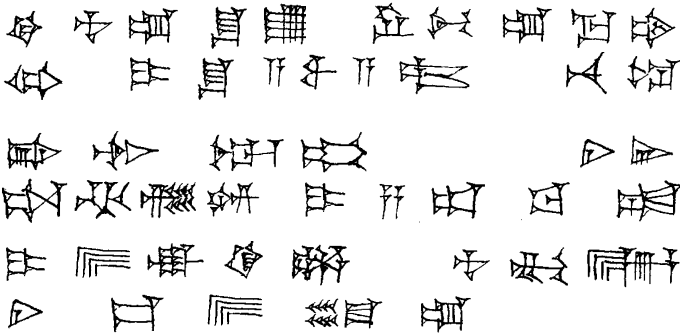
VI. Grafémy začínající kolmými tahy

	me		i/er
	gu		a
	el		z/ša
	d/taṃ		sa
	ni		un
			é

Pozor na podobnost těchto grafémů!

	<i>ni</i>		<i>i/er</i>
	<i>a</i>		<i>z/ša</i>
	<i>sa</i>		<i>é</i>

Cvičení VI:

Přepis VI:

*di-nu-um šu-ú ru-gu-um-ma-am
 ul i-šu, a-wa-a-tum, be-el
 bi-tim, dam-qum, ni-ir
 ta-ḫa-zi-im, i-ša-ab-ba-at,
 i-sa-ak-ki-il, nu-mu-un,
 ni-is-sa-tu-um*

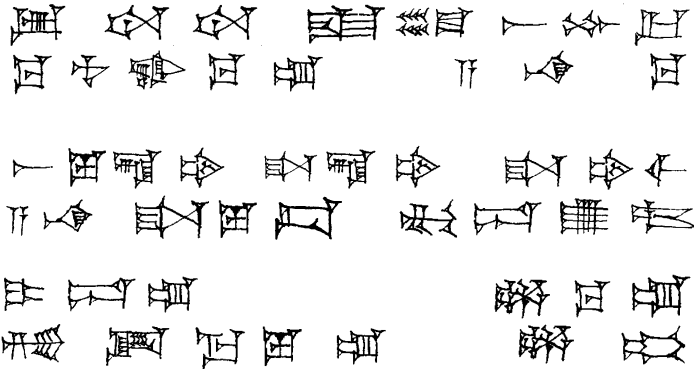
VII. Grafémy tvořící uzavřený obrazec (čtverec, obdélník)

	<i>ib/p, eb/p</i>		<i>lu</i>
	<i>ur</i>		<i>du</i>
	<i>ku</i>		<i>la</i>

Pozor na podobnost těchto grafémů!

	<i>ib/p, eb/p</i>	—		<i>ur</i>
	<i>ku</i>	—		<i>ma</i>
	<i>du</i>	—		<i>uš</i>

Cvičení VII:

Přepis VII:

*ip-te-te, iš-tu, aš-pu-ur,
 ku-nu-uk-ku-um, a-na-ku,
 aš-lu-la-am, ša-la-am ša-am-ši,
 a-na ša-lu-uš, mu-du-ú-tum,
 i-du-um, il-ku-um,
 gi-it-ma-lu-um, il-kum*